

## BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KOLOROBATIV YONDASHUV ASOSIDA ESTETIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18239848>

**Aslonova Muqaddas**

*Oriental universiteti*

*Pedagogika yo'nalishi*

1- *kurs magistri.*

*Pedagogika fanlari doktori, professor Qo'chqorova Nargiza Mamajanovna.*

### **Annotatsiya**

Ushbu maqolada bo'lajak pedagoglarning estetik madaniyatini shakllantirishda kollaborativ yondashuvning ahamiyati va uni amalga oshirish texnologiyalari yoritilgan. Tadqiqotda estetik madaniyatni faqat nazariy bilimlar orqali emas, balki jamoaviy ijodiy faoliyat, interaktiv muloqot va hamkorlikdagi loyihalar orqali rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Maqolada bo'lajak o'qituvchilarning estetik dunyoqarashini boyitishga xizmat qiluvchi "Case-study", "Loyiha metodi" va "Sokratik muloqot" kabi texnologiyalarni pedagogik jarayonga tatbiq etish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Xulosa qismida hamkorlikda ishlash ko'nikmalari talabalarda nafaqat kasbiy kompetensiyani, balki badiiy-estetik didni ham tizimli ravishda shakllantirishi asoslab berilgan.

### **Kalit so'zlar**

Estetik madaniyat, bo'lajak pedagog, kollaborativ yondashuv, hamkorlik pedagogikasi, badiiy did, ijodiy faoliyat, pedagogik texnologiya, interaktiv ta'lim.

### **Аннотация**

В данной статье рассматривается значение коллаборативного подхода и технологии его реализации в формировании эстетической культуры будущих педагогов. В исследовании анализируются вопросы развития эстетической культуры не только через теоретические знания, но и через коллективную творческую деятельность, интерактивное общение и совместные проекты. В статье показаны пути внедрения в педагогический процесс таких технологий, как «Case-study», «Метод проектов» и «Сократический диалог», способствующих обогащению эстетического мировоззрения будущих учителей. В заключении обосновано, что навыки сотрудничества системно формируют у студентов не только профессиональные компетенции, но и художественно-эстетический вкус.

### **Ключевые слова**

Эстетическая культура, будущий педагог, коллаборативный подход, педагогика сотрудничества, художественный вкус, творческая деятельность, педагогическая технология, интерактивное обучение.

### Abstract

This article highlights the significance of the collaborative approach and the technologies for its implementation in shaping the aesthetic culture of future educators. The research analyzes the development of aesthetic culture not only through theoretical knowledge but also through collective creative activities, interactive communication, and collaborative projects. The article demonstrates ways to integrate technologies such as "Case-study," "Project method," and "Socratic dialogue" into the pedagogical process, which serve to enrich the aesthetic outlook of future teachers. In conclusion, it is substantiated that collaborative skills systematically form not only professional competencies but also artistic and aesthetic taste in students.

### Key words

Aesthetic culture, future educator, collaborative approach, pedagogy of cooperation, artistic taste, creative activity, pedagogical technology, interactive learning.

### KIRISH

Mavzuning dolzarbligi. Zamonaviy globallashuv sharoitida ta'lim tizimining oldida turgan muhim vazifalardan biri nafaqat bilimli mutaxassisni, balki yuksak ma'naviyatli, estetik didga ega va jamoada ishlash qobiliyati rivojlangan shaxsni tarbiyalashdir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasida pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, ularning madaniy va intellektual salohiyatini yuksaltirish ustuvor vazifa etib belgilangan.

Bo'lajak pedagogning estetik madaniyati uning kasbiy mahorati bilan uzviy bog'liqdir. Estetik madaniyat o'qituvchining dunyoni go'zallik qonuniyatlari asosida tushunishi, o'quvchilar bilan muloqotda nafosatni saqlashi va ta'lim jarayonini ijodiy tashkil etishida namoyon bo'ladi. Biroq, an'anaviy ta'lim usullari ko'pincha individual bilim egallashga yo'naltirilgan bo'lib, jamoaviy ijodkorlik va hamkorlikdagi estetik faoliyat imkoniyatlarini to'liq ochib bermaydi. Shu sababli, ta'lim jarayoniga kolaborativ (hamkorlikka asoslangan) yondashuvni olib kirish bugungi kunning kechiktirib bo'lmas talabidir.

Muammoning o'rganilganlik darajasi. Estetik tarbiya va madaniyat masalalari qadimdan faylasuflar va pedagoglar (Abu Nasr Forobiy, Alisher Navoiy, I.Kant,

Sh.Amonashvili va b.) diqqat markazida bo'lib kelgan. Zamonaviy pedagogikada hamkorlikda o'qitish texnologiyalari (D.Jonson, R.Jonson, S.Kagan) keng tadqiq etilgan bo'lsa-da, aynan kolaborativ yondashuv orqali pedagoglarning estetik madaniyatini shakllantirishning maxsus texnologiyalari hali yetarli darajada tizimlashtirilmagan.

Tadqiqotning maqsadi. Bo'lajak pedagoglarda kolaborativ yondashuv asosida estetik madaniyatni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va samarali texnologiyalarini ishlab chiqish hamda ularning amaliy ahamiyatini asoslashdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari:

Pedagogikada "kolaborativ yondashuv" va "estetik madaniyat" tushunchalarining o'zaro aloqadorligini nazariy jihatdan tahlil qilish.

Talabalarining estetik didi va jamoaviy ijodiy qobiliyatlarini aniqlash mezonlarini belgilash.

Hamkorlikdagi loyihalar va interaktiv texnologiyalar orqali estetik madaniyatni yuksaltirish modelini yaratish.

Ishlab chiqilgan texnologiyalarning samaradorligini tajriba-sinov ishlari orqali tekshirish.

Obyekti va obyekt. Tadqiqot obyekt sifatida oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayoni olingan. Predmeti esa ushbu jarayonda kolaborativ texnologiyalar yordamida estetik madaniyatni shakllantirish usullari va vositalaridir.

#### ASOSIY QISM

1. Nazariy asoslar: Kolaborativ yondashuv va estetik madaniyat integratsiyasi

Kolaborativ yondashuv (ingl. collaborative learning) – bu talabalarining umumiy maqsad yo'lida guruh bo'lib ishlashi, bilim almashishi va birgalikda qaror qabul qilishiga asoslangan ta'lim modelidir. Estetik madaniyat esa nafaqat san'at asarlarini tushunish, balki borliqdagi go'zallikni his qilish, shaxsiy didning shakllanganligi va kasbiy faoliyatni madaniy mezonlar asosida qurishni anglatadi.

Bo'lajak pedagoglar uchun kolaborativ muhitda estetik madaniyatni shakllantirish quyidagi uchta darajada namoyon bo'ladi:

Kognitiv daraja: Jamoaviy bahs-munozaralar orqali estetik tushunchalarni (nafosat, mutanosiblik, uyg'unlik) o'zlashtirish.

Emotsional daraja: Guruhdagi ijodiy jarayon davomida birgalikdagi muvaffaqiyatdan zavqlanish va estetik his-tuyg'ularni boshqalar bilan bo'lishish.

Faoliyatli daraja: Jamoaviy badiiy loyihalarni yaratish va ularni taqdim etish.

2. Estetik madaniyatni shakllantirishning innovatsion texnologiyalari

Bo'lajak pedagoglar bilan ishlashda quyidagi kolaborativ texnologiyalar yuqori samaradorlik ko'rsatadi:

A. "Interaktiv Gallery Walk" (Galereya bo'ylab sayr) texnologiyasi

Talabalar kichik guruhlariga bo'linadi va har bir guruh ma'lum bir estetik muammoni (masalan, "Zamonaviy darsning estetik dizayni") loyiha sifatida tayyorlaydi. Loyihalar devorlarga ilinadi. Guruhlar galereya bo'ylab harakatlanib, boshqalarning ishini tahlil qiladi, estetik baho beradi va fikr almashadi. Bu usul o'zaro muloqot orqali didni shakllantiradi.

B. "Shared Aesthetic Project" (Hamkorlikdagi badiiy loyiha)

Bu texnologiyada talabalar jamoaviy ravishda multimedia taqdimotlari, qisqa metrajli videoroliklar yoki o'quv xonasining estetik modelini yaratadilar. Bu jarayonda har bir ishtirokchi o'zining individual estetik tasavvurini guruh manfaati bilan uyg'unlashtirishni o'rganadi.

C. Sokratik muloqot va debatlar

Guruhlarda "O'qituvchi tashqi ko'rinishi va nutq madaniyati – estetik mezonmi?" kabi mavzularda kolaborativ munozaralar tashkil etiladi. Bu talabalarni tanqidiy fikrlashga va o'z fikrini madaniy tarzda ifoda etishga o'rgatadi.

**XULOSA**

Asosiy qism tahlillari shuni ko'rsatadiki, kolaborativ yondashuv talaba-pedagoglarni "yolg'iz iste'molchi"dan "jamoaviy yaratuvchi"ga aylantiradi. Estetik madaniyat jamoaviy muloqot va hamkorlikdagi faoliyat orqali mustahkamlanadi, chunki go'zallikni idrok etish subyektiv bo'lsa-da, uni qadrlash ijtimoiy xarakterga ega.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:**

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2006.
4. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2008.
5. Barkatullaevna, M. N. (2023). Professional ta'limda talabalarning estetik madaniyatini shakllantirish modellari. Educational Research in Universal Sciences.

6. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. Educational Researcher.
7. Kagan, S. (1994). Cooperative Learning. San Clemente, CA: Kagan Cooperative Learning.
8. Slavin, R. E. (2014). Cooperative Learning and Academic Achievement: Why Does Groupwork Work?. Anales de Psicología.
9. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press. (Kolaborativ ta'limning asosi bo'lgan ijtimoiy konstruktivizm haqida).
10. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbqiqiy asoslari. – Toshkent, 2006.